

Sygn. akt I ACa 349/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 września 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jan Kremer
Sędziowie:	SSA Jerzy Bess SSA Anna Kowacz-Braun (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 24 września 2019 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa **S. J.**

przeciwko **Syndykowi masy upadłości W. K.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 6 grudnia 2018 r. sygn. akt I C 1320/14

1. **oddala apelację;**
2. **zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 8.100 zł (osiem tysięcy sto złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;**
3. **przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata M. M. kwotę 6.642 zł (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa złote), w tym 1.242 zł podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

SSA Jerzy Bess SSA Jan Kremer SSA Anna Kowacz-Braun

Sygn. akt I ACa 349/19

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 24 września 2019 r.

Powód S. J. – w pozwie skierowanym przeciwko pozwanemu W. K. wniósł o: 1. zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kwoty 370.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty; 2. zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Na uzasadnienie powód podał, iż we wrześniu 2011 r. zawarł z pozwanym działającym przez pełnomocnika zawarli umowę pożyczki kwoty 311.122,09 zł. Na podstawie dokonanych porozumień pozwany zobowiązał się płacić na rzecz powoda comiesięczną kwotę odpowiadającą wysokości rat pożyczek, które powód zaciągnął w bankach na pozyskanie środków przeznaczonych na pożyczkę dla pozwanego. Powód podał, iż celem zabezpieczenia jego roszczeń, pozwany wręczył mu podpisany przez siebie weksle in blanco. W związku z niewywiązywaniem się przez pozwanego z zaciągniętego zobowiązania powód wypełnił i przedstawił mu i wezwał do jego wykupienia w dniu 23 lipca 2012 r. – pomimo upływu zakreślonego terminu pozwany nie dokonał żądanej zapłaty.

W dniu 7 września 2012 r. Sąd wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, sygn. akt (...) w którym uwzględnił żądanie pozwu.

W zarzutach od nakazu zapłaty pozwany W. K. wniósł o: 1. uchylenie nakazu zapłaty w całości i oddalenie powództwa w całości; 2. zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwany zaprzeczył, jakoby łączył go z powodem jakikolwiek stosunek prawny, w tym w szczególności stosunek wekslowy. Według pozwanego, powód w sposób bezprawny wszedł w posiadanie w/ w weksla, który został mu wręczony prawdopodobnie przez H. K. (byłą żonę pozwanego). Pozwany podkreślił, że powód wraz z H. K. działali świadomie na jego szkodę zawierając fikcyjne umowy pożyczki celem wykorzystania niezwróconych mu weksli in blanco, co jest przedmiotem szeregu postępowań karnych. Pozwany podniósł również zarzut nieważności umowy pożyczki z uwagi na przekroczenie zakresu pełnomocnictwa udzielonego H. K.. Z ostrożności procesowej pozwany podniósł również zarzut niewydania mu przedmiotu pożyczki – pozwany podkreślił, iż nigdy nie otrzymał od powoda żadnych środków pieniężnych z tytułu rzekomo zawartej przez niego umowy pożyczki, a o osobie powoda dowiedział się dopiero po wszczęciu przeciwko niemu egzekucji.

W związku z ogłoszeniem upadłości pozwanego W. K. syndyk masy jego upadłości M. D. wstąpił do postępowania w jego miejsce (k. 216-217).

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 6 grudnia 2018 r.

I. uchylił w całości nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w K. w postępowaniu nakazowym w dniu 7 września 2012 r., sygn. akt(...) i powództwo oddalił;

II. zasądził od powoda S. J. na rzecz syndyka masy upadłości (...) kwotę 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adw. M. M. kwotę 8.856 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Orzeczenie to Sąd Okręgowy poprzedził następującymi ustaleniami:

W dniu 23 lutego 2011 r. pozwany W. K. udzielił H. K. (swojej byłej żonie) szczególnego pełnomocnictwa notarialnego (przed notariuszem J. D. w Kancelarii Notarialnej w K., Rep. (...)), w którym upoważnił ją do dokonywania w jego imieniu wszelkich czynności związanych z zawarciem umowy o pożyczkę bądź kredyt z przeznaczeniem na rozbudowę istniejącej stacji benzynowej w Ł., w dowolnej wysokości, na warunkach według jej uznania, a bankach: (...), (...) S.A., (...), (...) lub (...) Pełnomocnictwo to upoważniało też do ustanawiania wszelkich wymaganych przez bank

zabezpieczeń, a w szczególności do złożenia wniosku o udzielenie pożyczki bądź kredytu, negocjowania ich warunków, udzielania zgody na przetwarzanie danych osobowych. Obejmowało ono też postanowienie, że w razie wątpliwości co do zakresu obowiązywania pełnomocnictwa stosować należy wykładnię rozszerzającą.

W dniu 9 września 2011 r. H. K. z powołaniem się na powyższe pełnomocnictwo zawarła z powodem S. J. umowę, w której zobowiązała się do dokonywania wpłat na jego konto kwoty ok. 6.500zł miesięcznie na poczet spłaty kredytów, które zostaną zaciągnięte w bankach na kwotę ok. 300.000 zł. Zabezpieczeniem tej umowy miała być m.in. sprzedaż nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy wB. Wydział V Ksiąg Wieczystych i stosowny weksel. Całkowite zobowiązanie miało być dokonane do marca 2013 r.

We wrześniu 2011 r. powód S. J. zawarł następujące umowy bankowe: umowę kredytu z (...) Bank S.A. na kwotę 63.157,89 zł, umowę pożyczki z (...) S.A. na kwotę 36.120 zł, umowę pożyczki z (...) Bank S.A. na kwotę 50.666,67 zł, umowę kredytu gotówkowego z (...) Bank (...) S.A. na kwotę 92.289,47 zł oraz umowę kredytu motoryzacyjnego z (...) Bank S.A. na kwotę 68.888,06 zł.

W dniu 30 września 2011 r. H. K. z powołaniem się na powyższe pełnomocnictwo zawarła z powodem S. J. umowę określoną jako „umowa pożyczki z możliwością ustanowienia hipoteki”. Mocą tej umowy S. J. zobowiązał się udzielić pożyczkobiorcy pożyczki w kwocie 311.122,09 zł Jednocześnie zawierała ona stwierdzenie, że wypłata pożyczki następowała sukcesywnie po otrzymaniu kolejnych kredytów - ostatnia wpłata nastąpiła w dniu 30 września 2011 r. Termin spłaty pożyczki został ustalony na koniec marca 2012 r., jako zabezpieczenie zaś wskazano możliwość ustanowienia hipoteki na nieruchomości pozwanego.

W mailach z dnia 14 grudnia 2011 r. i z dnia 15 grudnia 2011 r. H. K. wezwwała pozwanego do natychmiastowej zapłaty „rat kredytów w wysokości 6.450,00 zł, która jest należna bankom, zgodnie z umową którą podpisała na jego prośbę i z jego pełnomocnictwa”.

W okresie od września 2011 r. do listopada 2011 r. pozwany W. K. uiszczył na rzecz Urzędu Skarbowego w W. szereg wpłat na łączną kwotę ok. 230 000 zł.

W dniu 18 lipca 2012 r. powód S. J. wypełnił podpisany przez pozwanego W. K. weksel in blanco na kwotę 370.000zł płatną na zlecenie S. J. w K. do dnia 23 lipca 2012 r. Do weksla nie była sporządzona odrębna deklaracja wekslowa. Pismem z dnia 19 lipca 2012 r. powód przedstawił pozwanemu w/w weksel i wezwał go do wykupienia go w terminie do dnia 23 lipca 2012 r. poprzez zapłatę kwoty 370.000 zł.

Postanowieniem z dnia 12 września 2013 r., sygn. akt (...), Sąd Rejonowy dla K.w K. Wydział VIII Gospodarczy dla spraw upadłościowych i naprawczych ogłosił upadłość pozwanego W. K. prowadzącego działalność gospodarczą pod Firmą(...)w B. obejmującą likwidację jego majątku. Jednocześnie Sąd wezwał wierzycieli pozwanego do zgłaszania wierzytelności w terminie do dnia 30 listopada 2013 r. W toku prowadzonego pod sygn. akt(...)postępowania upadłościowego syndyk przedłożył Sędziemu Komisarzowi listę wierzytelności, która następnie została pięciokrotnie uzupełniona o dodatkowo zgłoszone wierzytelności. Ostatecznie w/w lista wierzytelności wraz z uzupełnieniami została zatwierdzona postanowieniem z dnia 28 listopad 2016 r.

Powód S. J. wniósł o objęcie listą wierzytelności w łącznej kwocie 437.899,57 zł, na którą składały się: 370.000 zł tytułem należności głównej – w IV. kat., 48.060 zł tytułem odsetek od należności głównej za rok przed ogłoszeniem upadłości – w IV kat., 6.571,04 zł tytułem odsetek od należności głównej za okres wcześniejszy – w V kat. oraz 13.268,53 zł tytułem kosztów postępowania – w V kat. Syndyk odmówił uznania powyższej wierzytelności na liście argumentując, iż nie znajduje ona potwierdzenia w dokumentacji upadłego. W dniu 3 lutego 2015 r. powód wniósł sprzeciw od odmowy uznania wierzytelności przez syndyka żądając w nim ujęcia na liście wierzytelności objętych zgłoszeniem. Postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2016r., sygn. akt (...)Sędzia – komisarz postępowania upadłościowego sprzeciw powoda oddalił. Postanowieniem z dnia 8 września 2016 r., sygn. akt (...)Sąd Rejonowy dla K. w K.oddalił zażalenie powoda na w/w postanowienie.

W oparciu o poczynione ustalenia Sąd Okręgowy uznał powództwo za nieuzasadnione i podał, że podstawą wydania nakazu zapłaty stanowił weksel wystawiony przez pozwanego W. K., który – według twierdzeń powoda S. J. – miał stanowić zabezpieczenie spłaty pożyczki. Równocześnie Sąd Okręgowy wyjaśnił, że weksel, to najogólniej mówiąc, papier wartościowy, który stanowi zobowiązanie do bezwarunkowej zapłaty określonej sumy pieniędzy. W swej treści powinien posiadać określone Prawem wekslowym elementy, przy czym brak przynajmniej jednego z nich sprawia, że mamy do czynienia z tak zwanym wekslem niepełnym, czyli in blanco. To właśnie ten rodzaj weksla stosowany jest jako zabezpieczenie kredytów i pożyczek, przy czym weksel in blanco dotyczyć może całości, lub części kwoty kredytu/pożyczki. Co ważne, wekslowi in blanco towarzyszyć winna tzw. deklaracja wekslowa – jest ona istotna, ponieważ to w niej określa się kiedy i na jakich warunkach weksel in blanco może zostać uzupełniony; wskazuje ona więc kwotę i termin płatności, a także okoliczności, w przypadku wystąpienia których kredytodawca/pożyczkodawca upoważniony będzie do uzupełnienia treści weksla; niezwykle ważne jest także, że w deklaracji wekslowej winien znaleźć się zapis, definiujący kiedy weksel zostanie zwrócony – np. po spłacie określonej części kredytu, lub jego całości. Podstawę prawną w tym zakresie stanowi w szczególności art. 10 w zw. z art. 101, 102 oraz art. 103 Prawa wekslowego. Zgodnie z art. 10 Prawa wekslowego, jeżeli weksel, niepełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Przepis art. 16 Prawa wekslowego, na który powołuje się pozwany, mówi z kolei, iż będzie uważany za prawnego posiadacza, kto ma weksel i wykaże prawo swoje nieprzerwanym szeregiem indosów, chociażby ostatni indos był in blanco (...) - jeżeli zaś kto przez jakikolwiek wypadek utracił posiadanie weksla, posiadacz, który wykaże swe prawo według przepisów ustępu poprzedzającego, będzie obowiązany do wydania weksla tylko, jeżeli go nabył w złej wierze albo jeżeli przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Zasadny okazał się zatem, w ocenie Sądu Okręgowego, zarzut nieważności umowy pożyczki mającej stanowić rzekomą podstawę wystawienia w/w weksla. W razie braku deklaracji wekslowej w przypadku weksla in blanco mającego charakter gwarancyjny, sposób jego wypełnienia winien wynikać ze stosunku podstawowego, którym w niniejszej sprawie byłaby umowa pożyczki, jednak nie może zabezpieczać zobowiązania które stron nie łączyło. Zgodnie z załączonymi przez powoda dokumentami, zarówno umowa pożyczki z dnia 9 września 2011 r. jak i umowa pożyczki z dnia 30 września 2011 r. zostały zawarte przez H. K., która rzekomo występowała w imieniu pozwanego. W tym kontekście zaś wskazać należy, iż z dokumentu notarialnego pełnomocnictwa z dnia 23 lutego 2011 r. (Rep. (...)) – w oparciu o który H. K. działała – nie wynika upoważnienie do zawierania umów pożyczki z innymi podmiotami, niż wskazane w punkcie I. tego pełnomocnictwa, czyli enumeratywnie wymienionymi bankami ((...), (...) S.A., (...), (...), (...)). Na ten fakt zwrócił już uwagę zarówno Sędzia – komisarz postępowania upadłościowego pozwanego W. K. w postanowieniu z dnia 12 kwietnia 2016 r. oddalającym sprzeciw powoda od listy wierzytelności (sygn. akt (...)) jak i Sąd Rejonowy dla K.wK. w postanowieniu z dnia 8 września 2016 r. oddalającym zażalenie powoda od w/w postanowienia Sędziego – komisarza. Przedmiotowe pełnomocnictwo jako cel wskazywało zawarcie umowy o pożyczkę lub kredyt z przeznaczeniem na rozbudowę istniejącej stacji benzynowej w Ł., wskazując precyzyjnie podmioty finansowe, z którymi ta umowa mogłaby zostać zawarta. W ocenie Sądu Okręgowego, posłużenie się powyższym pełnomocnictwem do zawarcia umowy pożyczki z powodem S. J. stanowiło niewątpliwie przekroczenie zakresu umocowania przez pełnomocnika H. K. i nieważność takiej umowy. Z drugiej strony zauważyć należy, że powód zawierając umowę, której przedmiotem była znaczna kwota pieniężna, powinien był uważnie zapoznać się z treścią pełnomocnictwa, wiedząc, że H. K. działała w imieniu swojego mocodawcy W. K.. Z pełnomocnictwa tego bowiem ewidentnie wynika nakaz zawarcia umowy pożyczki/kredytu jedynie ze wskazanymi w nim podmiotami – pełnomocnictwo to nie zawiera żadnego sformułowania dającego możliwości zawarcia umowy z innymi podmiotami niż wymienione, a przecież wystarczyłoby dopisać „oraz z innymi podmiotami”, oraz z osobami fizycznymi”. Ponadto powód mógł po podpisaniu umowy bez ważnego pełnomocnictwa wyznaczyć pozwanemu termin do jej potwierdzenia (art. 103 k.c.) na piśmie dla celów dowodowych, jednak tego nie uczynił. W zaistniałym stanie faktycznym powód może swoje roszczenie kierować więc jedynie przeciwko H. K.. Takiej interpretacji nie zmienia przywołana przez powoda klauzula, że w razie wątpliwości co do zakresu obowiązywania pełnomocnictwa stosować należy wykładnię rozszerzającą, która to klauzula odnosi się do czynności związanych z zawarciem owej umowy o pożyczkę bądź kredyt, ustanawianiem wszelkich wymaganych przez bank zabezpieczeń, a w szczególności złożenie wniosku o udzielenie pożyczki bądź kredytu, negocjowanie ich

warunków – gdyby chodziło o znalezienie osób fizycznych, które wzięłyby kredyty i udzieliły ich pozwanemu – jak wywodził powód – pełnomocnictwo miałyby zupełnie inne brzmienie. Brak jest także ewentualnych podstaw do uznania, iż w sposób konkludentny pozwany potwierdził czynności dokonane, gdyż wpłacił środki (uzyskane – jak stwierdził powód – z pożyczki) do Urzędu Skarbowego, bądź akceptując ich wpłatę przez inną osobę – powód tej wersji nie udowodnił, a przy tym suma wpłat nie jest tożsama z kwotą pożyczki i wpłaty jakiej dokonał. Powód nie obalił zarzutu pozwanego, że ten ostatni nigdy nie otrzymał jakichkolwiek środków od H. K. pochodzących od wierzyciela.

Wobec faktu, iż roszczenie powoda okazało się nieusprawiedliwione, zaskarżony nakaz zapłaty z dnia 7 września 2012 r. należało – na podstawie art. 496 k.p.c. – uchylić i wniesione powództwo oddalić.

O kosztach procesu orzekł Sąd Okręgowy na zasadzie art. 98 §1 i 3 k.p.c. oraz §2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 461), oraz na zasadzie §2 ust. 1-3, § 6 pkt 7 i §19 i 20 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.jedn. Dz. U.z 2013 r., poz. 461).

Apelacje od tego wyroku, zaskarżając go w całości, wniósł powód S. J., który zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego, a to:

- art. 10 w zw. z art. 101, 102 i 103 prawa wekslowego poprzez jego niezastosowanie mimo, że w umowie pożyczki z dnia 9 września 2011 r. deklaracja wekslowa została wyrażona i potwierdzona w sformułowaniu: „...został wystawiony weksel na zabezpieczenie pożyczki....”;

- art. 65 § 1 k.c. przez błędną wykładnię prowadzącą do nieprawidłowej interpretacji pełnomocnictwa z dnia 23 lutego 2011 r., Rep.(...)

- art. 65 § 2 k.c. przez jego niezastosowanie i uznanie, że umowy pożyczki z 9 września 2011 r. i 30 września 2011 r. nie zostały ważnie zawarte w drodze czynności konkludentnych i na warunkach potwierdzonych przez strony;

2. naruszenie przepisów postępowania, a to:

- art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., w zw. z art. 299 k.p.c. przez pominięcie wniosków dowodowych w postaci zeznań świadka oraz stron;

- art. 233 § 2 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. przez dowolną i wybiórczą ocenę dowodów, w szczególności uznanie, iż posłużenie się przez H. K. pełnomocnictwem z dnia 23 lutego 2011 r. do zawarcia umowy z powodem stanowiło przekroczenie zakresu umocowania przez pełnomocnika i nieważność takiej umowy.

W oparciu o podniesione zarzuty powód wniósł o zmianę wyroku poprzez utrzymanie w mocy nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w K. w dniu 7 września 2012 r., sygn. akt(...) oraz ponowne orzeczenie o kosztach postępowania za obie instancje.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powoda S. J. jest nieuzasadniona.

Na wstępie podkreślenia wymaga to, że obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.), oznacza związanie sądu odwoławczego zarzutami prawa procesowego (tak Sąd Najwyższy m.in. w uchwale z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07), za wyjątkiem tego rodzaju naruszeń, które skutkują nieważnością postępowania. Nie dostrzegając ich wystąpienia w niniejszej sprawie, a nadto akceptując argumentację

materialnoprawną Sądu I instancji, jak również poczynione przez ten Sąd ustalenia faktyczne, poprzedzone niewadliwą oceną przeprowadzonych w sprawie dowodów, zadość wymogowi konstrukcyjnemu niniejszego uzasadnienia czyni odwołanie się do tej argumentacji, bez potrzeby jej powielania. Jak słusznie bowiem wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 września 2015 r., I UK 431/14, zakres odpowiedniego zastosowania art. 328 § 2 k.p.c. w postępowaniu przed sądem drugiej instancji (art. 391 § 1 k.p.c.) zależy od treści wydanego orzeczenia oraz, w dużym stopniu, od przebiegu postępowania apelacyjnego (np. tego, czy przed sądem apelacyjnym były przeprowadzane dowody), a także od działań procesowych podjętych przez sąd odwoławczy, dyktowanych rodzajem zarzutów apelacyjnych oraz limitowanych granicami wniosków apelacji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2005 r., IV CK 202/05, niepubl.). W przypadku, gdy sąd odwoławczy, oddalając apelację, orzeka, jak w niniejszej sprawie, na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, nie musi powtarzać dokonanych już wcześniej ustaleń i ich motywów. Wystarczy stwierdzenie, że przyjmuje je za własne. Także jeżeli sąd drugiej instancji podziela ocenę prawną, jakiej dokonał sąd pierwszej instancji, i uznaje ją za wyczerpującą, wystarczy stwierdzenie, że podziela argumentację zawartą w uzasadnieniu wyroku sądu pierwszej instancji (por. wyroki Sądu Najwyższego z 9 marca 2006 r., I CSK 147/05, LEX nr 190753; z 16 lutego 2006 r., IV CK 380/05, niepubl.; z 8 października 1998 r., II CKN 923/97, OSNC 1999 Nr 3, poz. 60).

Ponieważ Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne ustalenia Sądu Okręgowego jak i przedstawioną wyżej argumentację materialnoprawną praktycznie należałoby na tym poprzestać. Niemniej jednak wypada poczynić kilka uwag.

I tak odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. wyraźnie podkreślić należy, że ocena wiarygodności mocy dowodów przeprowadzonych w danej sprawie wyraża istotę sądzenia w części obejmującej ustalenie faktów, ponieważ obejmuje rozstrzygnięcie o przeciwstawnych twierdzeniach stron na podstawie własnego przekonania sędziego powziętego w wyniku bezpośredniego zetknięcia się ze świadkami, dokumentami i innymi środkami dowodowymi. Powinna odpowiadać regułom logicznego rozumowania wyrażającym formalne schematy powiązań pomiędzy podstawami wnioskowania i wnioskami oraz uwzględniać zasady doświadczenia życiowego wyznaczające granice dopuszczalnych wniosków i stopień prawdopodobieństwa ich występowania w danej sytuacji. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo – skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002r., II CKN 817/00, Lex nr 56906; z dnia 6 lipca 2005 r., III CK 3/05, Lex nr 180925, oraz orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 5 sierpnia 1999 r., II UKN 76/99, publ. OSNAPiUS 2000, Nr 19, poz. 732; z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, publ. OSNC 2000, Nr 10, poz. 189; z dnia 10 stycznia 2002 r., II CKN 572/99, publ. Lex nr 53136).

By zarzucić skutecznie sprzeczność istotnych ustaleń Sądu I instancji z zebrany materiał dowodowy powód w swej apelacji winien wykazać jakie ustalenia poczynione zostały wbrew wynikom postępowania dowodowego, a więc innymi słowy jakie dowody ocenione zostały w sposób sprzeczny z dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c., jakie konkretne uchybienia popełnił Sąd Okręgowy przy ich ocenie co w konsekwencji doprowadziło do błędnych ustaleń faktycznych. Takich zarzutów w apelacji powoda nie podniesiono.

Podnosząc zarzuty naruszenia prawa procesowego powód w zasadzie kwestionuje nie ustalone fakty ale ocenę prawną dokonaną przez Sąd Okręgowy prowadzącą do wadliwego jego zdaniem przyjęcia, że H. K. podpisując umowy pożyczki z powodem przekroczyła zakres pełnomocnictwa udzielonego jej przez W. K. co doprowadziło do nieważności tych umów. Tak postawiony zarzut w świetle powołanych wcześniej poglądów judykatury nie jest skuteczny i nie mógł mieć wpływu na wynik sprawy.

Chybiony jest też zarzut naruszenia art. 217 § 1 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. i art. 299 k.p.c.

Sąd Okręgowy podjął działania celem przesłuchania świadka H. K. jednak okazały się one nieskuteczne z uwagi na brak aktualnego adresu miejsca zamieszkania tego świadka (zapisek urzędowy k. 446), a powód nie wskazał też adresu umożliwiającego skuteczne wezwane tego świadka. Istniały zatem przeszkody, które słusznie doprowadziły do pominięcia tego dowodu. Należy też zauważyć, że pominięcie dowodu z zeznań świadka czy stron nie narusza art. 217 § 1 k.p.c. bowiem ta decyzja Sądu nie ograniczyła uprawnień powoda do zgłaszania wniosków dowodowych, a tego właśnie dotyczy wskazany w apelacji paragraf 1 art., 217 k.p.c.

Nie może też być mowy o naruszeniu art. 299 k.p.c. bowiem dowód z przesłuchania stron jest dowodem subsydiarnym i to od decyzji Sadu zależy, czy zachodzi potrzeba przeprowadzenia tego dowodu i czy wszystkie okoliczności zostały wyjaśnione. W niniejszej sprawie słusznie Sąd Okręgowy uznał, że bez przeprowadzenia tego dowodu okoliczności sprawy zostały wyjaśnione w sposób pozwalający na wydanie orzeczenia kończącego postępowanie.

W sprawie nie doszło też do naruszenia prawa materialnego zarzucanego w apelacji.

Zgodnie z art. 65 § 1 k.c., oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje. Według natomiast art. 65 § 2 k.c., w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu. Przy wykładni oświadczeń woli, zgodnie z powołanymi wyżej przepisami, znajduje zastosowanie tzw. metoda kombinowana (por. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 1995 r., III CZP 66/95, OSNC 1995, Nr 12, poz. 168, wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego 2002 r., V CKN 931/00, nie publ. oraz z dnia 8 października 2004 r., V CK 670/03, OSNC 2005, Nr 9, poz. 162), która obejmuje dwie zasadnicze fazy. W pierwszej z nich, tzw. subiektywnej, dąży się do ustalenia rzeczywistej woli stron, tj. jak same strony rozumiały znaczenie użytych w oświadczeniach woli sformułowań. Gdy w ten sposób nie można ustalić zgodności rozumienia oświadczenia woli przez strony czynności prawnej należy przejść do drugiej, tzw. obiektywnej fazy wykładni, biorąc pod uwagę, jak adresat oświadczenia powinien zrozumieć jego sens.

H. K. została ustanowiona pełnomocnikiem W. K. na podstawie złożonego przez niego oświadczenia w formie aktu notarialnego. W toku postępowania nie stawiając się na wezwanie sadu, nie zaprezentowała swego stanowiska co do rozumienia znaczenia zakresu udzielonego jej pełnomocnictwa. To powód wskazywał na szeroki jego zakres, umożliwiający zawarcie z nim umów pożyczki, z uwagi na zapis punktu II pełnomocnictwa o treści: „W razie wątpliwości, co do zakresu obowiązywania tego pełnomocnictwa stosować należy wykładnię rozszerzającą”. W tej sytuacji ze względu na to, że treść oświadczenia woli została ujęta w dokumencie istotne znaczenie dla dokonania prawidłowej jego wykładni ma sam tekst pełnomocnictwa, jak również językowe reguły znaczeniowe. Przy interpretacji poszczególnych wyrażen składających się na oświadczenie woli złożone w formie pisemnej należy uwzględnić kontekst i związki treściowe, występujące pomiędzy zawartymi w tekście postanowieniami oraz cel świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2012 r., II CSK 614/11, nie publ.), jak również okoliczności jego złożenia. Ze względu na treść art. 65 § 2 k.c. w umowach należy w pierwszej kolejności badać zamiar stron i cel umowy, a dopiero w dalszej kolejności opierać się na jej dosłownym brzmieniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 1999 r., II CKN 379/98, OSNC 2000, Nr 1, poz. 10). Możliwa jest więc sytuacja, w której właściwy sens czynności prawnej będzie odbiegał od jej "jasnego" znaczenia ustalonego w świetle reguł językowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2000 r., II CKN 351/00, OSNC 2001, Nr 6, poz. 95). W konsekwencji nie można poprzestać na wykładni językowej treści oświadczeń woli ujętych w umowie nawet, jeżeli jej wynik jest jednoznaczny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2010 r., IV CSK 258/10, nie publ.). W wyroku z dnia 5 kwietnia 2007 r., II CSK 546/06 (nie publ.) Sąd Najwyższy, odwołując się do art. 65 § 2 k.c., wyjaśnił, że to rozłożenie akcentów oznacza, że argumenty językowe (gramatyczne) mają znaczenie drugorzędne i ustępują argumentom odnoszącym się do woli stron, ich zamiaru i celu. Dokonując wykładni umowy, należy także zakładać racjonalność działania jej stron (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2011 r., V CSK 280/11, nie publ.).

Każde oświadczenie woli, niezależnie od formy, w jakiej zostało złożone, podlega wykładni sądowej. W orzecznictwie odstąpiono od koncepcji zacieśnienia wykładni tylko do niejasnych postanowień umowy (clara non sunt interpretanda). Wykładnia umów w pierwszym rzędzie powinna uwzględniać rzeczywistą wolę stron zawierających

umowę i taki sens wyraża art. 65 § 2 k.c. Wymaga to zbadania nie tylko konkretnego postanowienia umowy, ale analizy jej całości; innymi słowy wskazane jest przyjmowanie takiego sensu oświadczenia woli, które uwzględnia logikę całego tekstu (kontekst umowny). Poza tym mogą mieć znaczenie dla stwierdzenia zgodnej woli stron, ich wcześniejsze i późniejsze oświadczenia oraz zachowania, czyli tzw. kontekst sytuacyjny (por. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 1995 r., III CZP 66/95, OSNC 1995, Nr 12, poz. 168).

Biorąc pod uwagę powołane poglądy judykatury, za Sądem Okręgowym, przyjąć należy, że H. K. zawierając z powodem przedmiotowe umowy pożyczki nie była do tego umocowana – co w konsekwencji doprowadziło do nieważności tych umów. Zapis z punktu II pełnomocnictwa nie może bowiem być oderwany od treści punktu I, w którym wyraźnie W. K. upoważnił H. K. do dokonania w jego imieniu wszelkich czynności związanych z zawarciem umowy o pożyczkę bądź umowy o kredyt z przeznaczeniem na wskazany cel to jest rozbudowę istniejącej stacji benzynowej w Ł. we wskazanych w pełnomocnictwie bankach. To wskazywane przez powoda „rozszerzenie” pełnomocnictwa może być interpretowane jedynie jako odnoszące się do wszelkich czynności w granicach wynikających z punktu I to jest w odniesieniu do celu i podmiotów z którymi ewentualna umowa pożyczki czy kredytu miałyby być zawarta. Rozszerzenie pełnomocnictwa w sposób sugerowany przez powoda prowadziłoby do całkowitego oderwania od celu na jaki umowy te miały być zawarte i pełnej dowolności w wyborze pożyczkodawcy czy kredytodawcy – to jednak stoi w ewidentnej sprzeczności z jasnym oświadczeniem W. K. zawartym w punkcie I pełnomocnictwa z dnia 23 lutego 2011 r. W. K. takie też stanowisko prezentował w początkowej fazie procesu do czasu gdy ogłoszono jego upadłość.

Nie można też zgodzić się z twierdzeniem powoda jakoby doszło do zawarcia przedmiotowych umów pożyczki przez czynności konkludentne, których dopatruje się w dokonaniu przez W. K., w okresie od września 2011 r. do listopada 2011 r., na rzecz Urzędu Skarbowego w W. szeregu wpłat na łączną kwotę ok. 230 000 zł. Ten zarzut powoda trafnie został oceniony przez Sąd Okręgowy. Podkreślić należy, że wpłaty te nie pozostają w jakimkolwiek związku ze wskazanym w pełnomocnictwie celem na jakie pożyczki bądź kredyty miały być zaciągane. Do tego w żadnym z zachowań W. K. nie można się dopatrzeć potwierdzenia, by wpłaty te następowały ze środków przekazanych mu przez powoda S. J.. Jest to szczególnie istotne bowiem zgodnie z art. 60 k.c., z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny. Ażeby jednak oznaczone zachowanie się uznać za oświadczenie woli (czynność prawną), musi ono w świetle dyrektyw wykładni oświadczeń woli wynikających z art. 65 k.c. wskazywać na zamiar wywołania określonych skutków prawnych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2006 r., V CSK 70/06, OSNC 2007, nr 4, poz. 59, z dnia 19 sierpnia 2015 r., II PK 218/14, LEX nr 1797090).

Niewątpliwie powód nie wykazał, wbrew ciążącemu na nim obowiązkowi z art. 6 k.c., by W. K. podjął czynności wskazujące na zamiar wywołania skutku w postaci potwierdzenia ważności zawarcia przedmiotowych umów pożyczki przy których za niego miała działać jako pełnomocnik H. K..

Skoro umowy pożyczki z dnia 9 września 2011 r. i 30 września 2011 r., zawarte przez powoda z H. K. powołująca się na pełnomocnictwo udzielone przez W. K. są nieważne – to tym samym nieważny jest zapis z umowy z 9 września 2011 r., na który powołuje się powód w apelacji zgodnie z którym „...został wystawiony weksel na zabezpieczenie pożyczki...”. Pomijając, to że cytat ten nie odpowiada ściśle treści umowy, w której zapisano, iż: „W przypadku braku terminowej pełnej wpłaty przez Pana W. P. S. J. ma prawo do dokonania wpisu na w/w nieruchomości (tj. stacji benzynowej w miejscowości Ł.) na co Pan W. K. wyraża zgodę i wystawia stosowny weksel” – stwierdzić należy, że kierując się wcześniejszymi wywodami dotyczącymi wykładni art. 65 k.c. trudno ten zapis potraktować jako deklarację wekslową. Niemniej jednak, jak już powiedziano zapis ten nie może wywołać jakiegokolwiek skutku z uwagi na nieważność przedmiotowych umów pożyczki. Tym samym nie doszło do zarzucanego naruszenia przepisów prawa wekslowego.

Mając powyższe na uwadze orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c. a o kosztach zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

SSA Jerzy Bess SSA Jan Kremer SSA Anna Kowacz – Braun